

Summertime in

Leffinge...

Op zo'n 20 meter van de Leffingbrug waaronder de Plassendalevaart naar Nieuwpoort vliedt, streken Yvette De Gryse en Jan De Lee zowaar elf jaar geleden, met Kerst, in de Slijpesteenweg nr 3 neer. Twee kunstdrongen mensen die in hun prille jonkheid met mekaar vrijden, trouwden en 't ware familiegeluk nooit kwijtspeelden. Beiden hebben een zangstem om diepe gevoelens over te dragen : met zijn diepste basgeluid smacht Jan naar Old Man River, terwijl Yvette met Gherswins zwoelste Summertime zowaar de Leffingse boerenbuiten in vuur en vlam kan zetten...

Op 20 september 1936 streek de ooievaar aan de Oostendse A. Pieterslaan nr 106 neer met een blauwogend lieve wicht, Yvette. Een *achterkommertje* voor broer en zus die haar jaren voordien waren voorgegaan en medegaande het licht in de ogen van Marie Vanstappen en Norbert De Gryse die aldaar een schoenwinkel met standing runden. Opgevoed in het Frans zou het meisje van de boulevard met de lichtsatiijnen lokken, haar leven lang gratie en mondaniteit van de belle epoque uitstralen...

Persoonlijkheid schiet gewoonlijk zaad in de omgeving alwaar je opgroeit. Yvette's grootvader had een schoenmakerij in het *Bonenstraatje* — dat met de Cadzandstraat de vroegere vismarkt vormde en alwaar onvergetelijke kaaiemensen als Tjanne Carbon, Bubbelinne en zoveel andere Neuze Bollenberges later de Oostendse folkloregeschiedenis voor eeuwig ingingen! — en had een triporteur om bestellingen aan huis af te leveren.

Tijdens de oorlog gevlucht naar Izegem

Pa Norbert De Gryse trok in 1919 naar de Boulevard de Midi om er hoek Peter Benoitstraat in een nieuw gebouw een schoenwinkel op te starten. Een tijd dat Petit-Paris aan die kanten de Steense weiden en grachten nog niet helemaal ontgroeid was. „Pa was een lieve man, zeg maar een goedzak. Daarbij als oudstrijder 1914-18 vurig lid van het '23e'! Zijn winkel was 4 jaar open toen hij, fier als een pauw met Marie - Jeanne - Rachel Vanstappen naar stadhuis en kerk trok.”

Zing Vlaamse Leeuw... en blijf patriot

De bruid kwam uit St.-Amands aan de Schelde, dorp waar ook ene Emile Verhaeren artistiek was neergestreken, en woonde er in een huis van grafelijke architectuur. Je bent wat je bent... Zo is Marie-Jeanne-Rachel haar hele leven lang een chique dame geweest die, altijd mooi gecooiffeerd en opgezet, een verademing was voor eender welke burgerlijk kranse.

Op haar 4e verstond Yvette nog geen gebenedijd woord Vlaams. Toen de oorlog uitbrak en de Duitsers de Innovation in de Kapellestraat in lichtelaie bombardeerden, dacht moeder Marie dat de bommenmiserie ook wel eens de A. Pieterslaan zou treffen. Hals-overkop vluchtte ze met haar kroost naar schoenenstad Izegem. Zo kwam het dat dochterlief aldaar in het 1e kleuter-

jaar haar eerste woordjes Nederlands leerde.

— „Mijn vader pendelde in die tijd weg-en-weer van de kust naar 't binnenland. Net zoals zoveel andere mensen in de oorlogsjaren heeft hij alles wat hij bezat opgegeten. Het was trouwens voor een commercant toentertijd niet zo gemakkelijk om (serieuze) zaken te doen. Kwam daarbij dat mijn broer als student in Leuven zat. Van zodra de oorlog gedaan was, zijn we met pak en zak naar Oostende teruggekeerd!”

Mamzelleke met pronk wordt schattige puber

Zo'n moeder, zo'n dochter... Yvette was als peuter een pronkerig stuk dat zich tijdens de oorlog een koningsblauwe marinekleed kon permitteren... en voor wie de leraars toch zo graag een *koettenansje* van een paar Franse woordjes voorbehielden. Zij was gewoon hun 'papillonke'!

— **Blèèter of halve jongen?**
— **Yvette De Gryse**: „Ik was meer een tot fratsen bereide Tijn Uilenspiegel, die in de Izegemse straten aardig wat rolschaatste en in mijn kindjaren als meisje degelijk mijn man stond. Wat eten betrof heb ik nooit geweten dat het oorlog was. Heb wel — en graag! — appeltaart en wortelvla gegeten.”

— **Leergierig?**
— **Yvette De Gryse**: „Aanvankelijk was ik maar een middelmatige leerling. Ik vond het Vlaams heel mooi... al heb ik er toch nooit helemaal mijn Franse accent aan kwijtgespeeld. Van het Izegems dialect was ik niet vervaard en wist...dat *skone skoen en een skoon meiske* bij mekaar pasten. Of ik liever een jongen was geweest? Bijlange niet, een knechtjongen moest meer studeren... en kon minder dan meisjes flodderen van de ene naar de andere hobbie.”

Smoorverlief... maar truttig doodbeschaamd

Als tiener van 15 verpakt in niet naast te kijken 172 centimeter bij 66 convenante kilootjes, ging lyceumstudente Yvette — tas in de hand — na schooltijd graag westkant Kuraal in een jongerenetablissement een partijtje pingpong slaan. Alwaar een danspas

trouwens ook geen zonde was. — „Jan De Lee, opgeschoten knappe jonge vent, was de eerste die me ten dans vroeg. Doodbeschaamd aanvaardde ik. Beklijvende danspases zo bleek, want vorige 17 juli 1997 hebben we onze 40 jaar huwelijk met een nooit geziene barbecue gevierd en vormden onze kinderen en kleinkinderen de innigste hartenkraal: dochter Tina (39), Katrien (37), Johan (33) en vier kleinkinderen David, Gil, Cloë en Wanda. Aangevuld met de katjes natuurlijk: Tiger (19 jaar!), Felix, Koenraad, Adelheid en Schietspoel die aan opa's fameuze kokmanschap pootjesgelik en allercontentste spinnerij overhielden...”

— **Zou je jou leven ook vandaag kunnen leven?**

— **Yvette De Gryse:** „ik zou me vast en zeker kunnen aanpassen aan de jeugd van nu, wat me niet zou beletten me altijd deftig te gedragen. Kom nou, 't leven is toch altijd nog wat anders dan seksenheugtegenmeug. De naïviteit was in onze tijd een exponent op zich: aangenaam ravotten op 't strand, spelen met de bal, zwemmen... Mét de jongens erbij bleef het open en vriendelijk. Geef toe, naïviteit is een rijkdom op zich! Wat een ontspannende heerlijkheid, ouder wordend, je toch nog altijd een beetje kind te voelen...”

— **Zijn meisjes vandaag vrijer dan in jou tijd?**

— **Yvette De Gryse:** „heel zeker. Al storen bepaalde toestanden me erg, zoals toenemende onbeschoftheid; uitvliegen naar al te vroege seks-

gedoe; versmoren in de drugsproblematiek... Met de neus op affreusiteiten gedrukt ontstond de commissie Dutroux. Voor wanneer de al even noodzakelijke commissie om Goedelse bloottoestanden aan banden te leggen, die al te veel in de huiskamer kleuter en tiener fatsoen en privacy ontzeggen?”

Oostende, da's zilte lucht in je gezicht

— **Beroerd door zang, toneel en kunst?**

— **Yvette De Gryse:** „drie zieliërselen die men onmogelijk verborgen kan houden. Ik was 9 toen moeder me inschreef voor een zangcrochet in 't Wit Paard... dat ik overleefde met de tweede prijs! Graag eraan toegevoegd dat papa vocaal heel sterk was in het operettechanson. Zang is volgens mij het uitdrukken van je allerpersoonlijkste gevoel. Wat toneelspelen betreft, zal ik hiervoor wel in de wieg zijn gelegd. Op mijn 14e speelde ik mijn eerste (Franse) rol bij de Oostendse 'Cercle Caecilia' in een stuk van Bernard Shaw: *L'Anglais tel qu'on le parle...* Ik was uitgedost in satijnmooie 1900-kledij! De passie van de kunst drapperde mijn huwelijksbed, als je weet dat

Jan De Lee heel zijn leven lang het kunstenaarschap met warmste palet en gevoeligste penseel beleefde. Bij zover dat ik ook ooit 3 jaar ter avond-academie trok en met Maurice Boel op zoek ging naar een door volkomen vrijheid opgebouwde expressie. Een beetje uitspattend fauvistisch...”

Engelse vespers vol impressies

— **Taal van Molière?**

— **Yvette De Gryse:** „ik ben perfect tweetalig en ervaar de fantastische rijkdom in een taalgebied, ongedwongen, met twee talen te kunnen jongleren.”

— **Hoe komt Vlaanderen over?**

— **Yvette De Gryse:** „als geboren Oostendse plaote voel ik me heel goed in Vlaanderen. Ik zing op 11 juli uit volle borst de Vlaamse Leeuw... wat mij niet belet me ook een Belgische patriot te voelen.”

— **Prinses Liliane?**

— **Yvette De Gryse:** „de tweede echtgenote van Leopold III werd verstoten. Op zich vind ik het heel erg dat mensen verstoten worden... Het waren trouwens politieke *oedekoenten* dat de koning troonsafstand moest doen wegens zijn trouw met Liliane Baels, dochter van een Vlaamse gouverneur.”

— **Grote rijkdom... en nog grotere armoë?**

— **Yvette De Gryse:** „ik ben altijd aangedaan bij het zien van striemende armoëflashes over deerniswekkende Afrikaanse, Zuid-Amerikaanse

of Oost-Europesche toestanden. Honger in de wereld? Waarom moeten mooie kinderen schandelijk creperen. Je zou willen helpen, maar je kunt gewoon niets doen. Mijn man, Jan De Lee, gaf aleens tableaux voor goede werken.”

— **Vrouwen die vechten voor hun rechten?**

— **Yvette De Gryse:** „mijn emancipatie zal moeten blijken uit mijn open karakter; openstellen voor kunst, muziek, toneel en mijn belangstelling voor 't reilen en zeilen van iedere dag. Anderzijds ben ik nog een beetje ouwerwets. Welja, voor mij moet de man thuis nog altijd de baas zijn. Mijn kokette mama was verdorie in alles geëmancipeerd, maar dat is voor haar nooit een reden geweest om de dominerende mannenwereld voor het hoofd te stoten.”

— **Hoe erg passioneert Oostende jou?**

— **Yvette De Gryse:** „zô passionant... dat ze voor mij wel altijd dé Koningin der Badsteden zal blijven. Met bos en park waarin bloemen, heesters en bomen ten allenkante bloeien. Haar visserskaai waar ik meisjeszot verliefd op ben als ik langs de batterij prachtige restaurants kuier en de boten en ranke masten, wiegend en toch onopvallend, van aan de andere kant een bonjourke werpen. Oostende? Daarvoor moet je vanuit het binnenland het station binnentienen wanneer, kop buitenstekend, de zilte zeelucht je in wroet en neus slaat. 't Zèetje? Opperste paradijselijkheid, mensen!”